

DIALOGUL INTERCULTURAL CA MIJLOC DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI LECTORALE

Aurelia DOMNIȚEANU

Scoala Doctorală de Psihologie și Științe ale Educației
Universitatea de Stat din Moldova

REZUMAT: În plină globalizare, dialogul intercultural a devenit o necesitate a societății actuale, acesta contribuind la dezvoltarea abilității de a învăța din experiență și de a rezona empatic cu alte puncte de vedere. Interculturalitatea, fiind un ansamblu de procese psihice, relaționale, de grup sau instituționale, presupune interacțiunea dintre diverse comunități culturale, care sunt în raport de schimburi reciproce, dar își păstrează în același timp identitatea culturală. Interculturalitatea este un deziderat UNESCO, care vede în aceasta un raport dinamic cu privire la evoluția relațiilor dintre diferite grupuri culturale, având în vedere existența unor interacțiuni echitabile și posibilitatea unui schimb de expresii culturale prin dialog. Interculturalitatea este și o componentă a noilor programe școlare de gimnaziu (2017), fiind cunoscută necesitatea participării eficiente a tinerilor din ziua de azi la viața socială și profesională. Elevii trebuie să facă față în mod activ caracterului multiethnic și multicultural al societății, pentru a se raporta într-o manieră constructivă și pozitivă acestei diversități. Dialogul intercultural poate contribui la racordarea tinerilor la valorile și standardele educaționale europene, creează mecanisme de colaborare și promovează experiențe multiculturale.

CUVINTE-CHEIE: competență interculturală, dialog intercultural, competență lectorală

"Un sfert din viață ni-l petrecem făcând legături. Tot felul de legături între idei, între fluturi, între lucruri și praf."(Marin Sorescu)

Este o realitate a zilelor noastre că omul nu poate trăi ca o entitate aparte, trebuie să treacă dincolo de o existență pasivă și să facă legături, printre ele numărându-se și cele interculturale.

În plină globalizare, dialogul intercultural a devenit o necesitate a societății actuale, acesta contribuind la dezvoltarea abilității de a învăța din experiență și de a rezona empatic cu alte puncte de vedere. Interculturalitatea, fiind un ansamblu de procese psihice, relaționale, de grup sau instituționale, presupune interacțiunea dintre diverse comunități culturale, care sunt în raport de schimburi reciproce, dar își păstrează în același timp identitatea culturală. Interculturalitatea este un deziderat UNESCO, care vede în aceasta un raport dinamic cu privire la evoluția relațiilor dintre diferite grupuri culturale, având în vedere existența unor interacțiuni echitabile și posibilitatea unui schimb de expresii culturale prin dialog.

Dar pentru a înțelege dialogul intercultural este nevoie să înțelegem ce este cultura, iar aceasta, conform UNESCO, este definită ca fiind un ansamblu de caracteristici spirituale,

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0. International License

materiale, intelectuale și emoționale distinctive ale unei societăți sau grup social, care cuprinde toate modalitățile de a fi în acea societate, la nivel minim, inclusiv artă și literatură, stiluri de viață, moduri de a trăi împreună, sisteme de valori, tradiții și credințe. Cunoștințele și practicile împărtășite de membrii unui grup și care le disting de alte grupuri definesc deja cultura acelei entități, astfel încât o cultură intră în centrul atenției mai evident atunci când este comparată cu o altă cultură menținând practici diferite. Totodată, culturile sunt și ele multiple și pentru persoanele din interiorul unei culturi lucrurile se dezvăluie diferit, așadar un astfel de grup se poate diviza în grupuri mai mici, conștienți fiind de deosebirile dintre ei. Membrii unor astfel de grupuri servesc ca puncte de atenție și de plecare în cercetarea și dezvoltarea competențelor interculturale.

"Uniți în diversitate" este motto-ul Uniunii Europene, folosit din 2000, cu scopul de a promova acceptarea tuturor culturilor și tradițiilor lumii. Cam același deziderat au dialogul intercultural și competențele interculturale. Competențele interculturale au fost definite drept cunoștințe adecvate despre anumite culturi, dar și cunoștințe generale despre probleme apărute atunci când membrii diferitelor culturi interacționează, păstrând atitudini receptive care încurajează stabilirea și menținerea contactului cu diverse persoane, precum și abilități necesare interacționând cu alții din diferite culturi.[1, p.1]. Myron W. Lustig definește competențele interculturale ca fiind capacitatea de a comunica cu persoane care își au originea în culturi diferite, capacitatea de a mobiliza cunoștințe, metode de acțiune, dar și trăiri afective, atitudini pozitive în rezolvarea unor situații de interacțiune interculturală. Esența competenței interculturale constă în capacitatea de adaptare a persoanei, capacitatea de reorganizare într-un mod deschis, flexibil, creativ, și nu închis, rigid, intolerant și monoton.[2, p.75]

Înscriindu-se în aria competențelor civice, alături de cele personale și interpersonale, competența interculturală include toate formele de comportament care permit fiecărei persoane să participe în mod eficace la viața socială și profesională, fiind legată în mod direct de bunăstarea individuală și colectivă. O persoană competentă din punct de vedere intercultural este o persoană care are o bogată cultură în ceea ce privește sinele în primul rând, dar și cunoștințe generale, specifice și care studiază în mod meticulos influențele mutuale. Comportamentul unei astfel de persoane trebuie să fie specific, să fie o persoană empatică, având abilitatea de a construi legături noi, să fie un bun ascultător și implicit să soluționeze problemele. Aceste lucruri depind de informarea despre orice detaliu legat de cultură.

Uneori, competența interculturală este condiționată de anumite bariere. Barierele interculturale sunt blocaje ce nu pot fi ușor depășite, au nevoie de timp și de atenție sporită și nu suportă presiuni. Cele mai cunoscute bariere interculturale sunt : limba, judecățile de valoare, stereotipurile, prejudecățile, discriminarea. Aceste bariere pot crea rupturi, dar există totuși soluții pentru înlăturarea lor. Competența interculturală distinge următoarele componente:

- Înțelegerea punctelor de vedere a celorlalți asupra lumii
- Cunoștința culturală de sine și capacitatea de conștiință de sine
- Adaptabilitatea/Adaptarea la un nou mediu cultural
- Abilități de ascultare și observare
- Deschidere spre învățarea unei culturi noi și spre întâlnirea cu persoane din alte culturi

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0. International License

- Abilitatea de adaptare la o varietate de metode de comunicare interculturală și la diferite stiluri de învățare
- Flexibilitate
- Abilități de analiză, interpretare și relaționare
- Acceptarea ambiguităților și implicare în acestea
- Cunoașterea aprofundată și înțelegerea culturii personale și a altora
- Respect pentru alte culturi
- Empatie față de alte culturi
- Înțelegerea valorii diversității culturale
- Înțelegerea rolului și a impactului culturii, a impactului situațional, social și a contextelor istorice implicate
- Flexibilitatea cognitivă- capacitatea de a schimba cadrele de la etic la emic și invers
- Competențe sociolingvistice
- Atenție
- Reținerea judecăților
- Curiozitate și descoperire
- Învățarea prin interacțiune
- Viziune etno-relativă
- Cultură-cunoștințe specifice

Interculturalitatea este și o componentă a noilor programe școlare de gimnaziu(2017), fiind cunoscută necesitatea participării eficiente a tinerilor din ziua de azi la viața socială și profesională. Elevii trebuie să facă față în mod activ caracterului multietnic și multicultural al societății, pentru a se raporta într-o manieră constructivă și pozitivă acestei diversități[3, p.8] Începând cu clasa a VI-a, noua programă a introdus competența interculturală ce vizează exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional. Această programă conține încă din nota de prezentare două competențe- cheie printre care se numără și sensibilizarea și exprimarea culturală. Formarea acestei competențe-cheie urmărește respectarea particularităților de vârstă ale elevului de gimnaziu și îl sprijină în procesul complex de înțelegere a rolului identității culturale și lingvistice pentru dezvoltarea personală armonioasă, adecvată contextului social. În profilul absolventului de gimnaziu, în vederea dezvoltării acestei competențe, sunt menționate activitățile:

- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- realizarea de lucrări creative folosind diverse medii, inclusiv digitale, în contexte școlare și extrașcolare;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale

Competența focalizată asupra identității lingvistice și culturale proprii urmărește dezvoltarea personală a elevilor, prin conștientizarea profilului identitar. Formarea acestei competențe presupune explorarea unor realități lingvistice și culturale care au modelat și

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0. International License

modelează limba pe care o vorbim și cultura în care trăim. Sugestiile metodologice ale programei recomandă ca explorarea și înțelegerea acestor realități să se facă prin lectura unor grupaje de texte/fragmente de texte literare sau/și nonliterare ce reflectă epoci culturale diferite. Astfel, dezvoltarea competenței se poate realiza prin intermediul unor teme precum lectură și cunoaștere, cărți fondatoare, eroul civilizator, prietenia, spiritul civic, în cadrul unor activități care includ, în fiecare an de studiu, cel puțin un text cu conținut identitar aparținând unui autor consacrat. Oferta ideatică a textelor va viza atât problematica identității (identitate și toleranță, valori identitare) și cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și la valorile românești, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară. [3,p.3]

Așadar, de identitatea culturală se ocupă și activitățile din gimnaziu, menționate chiar în documentele curriculare. În ceea ce privește formarea competenței interculturale în cadrul școlii, profesorul este cel care trebuie să aibă în vedere mecanismele unui astfel de demers, dar succesul acestuia depinde și de implicarea elevului. Profesorul se formează și el ca membru al unei culturi, dar studiază și despre celelalte, așa că poate trece dincolo de tiparele și stereotipurile culturii în care s-a format și să promoveze deschidere. Într-o astfel de situație, învățarea trebuie să se îndrepte către acceptarea alterității. A realiza educația interculturală înseamnă a păși alături de elev în drumul său dinspre gândirea egocentrică spre o gândire universală, dinspre o gândire monoculturală spre o gândire interculturală.[, p.26]

Construirea unor competențe interculturale necesită conceperea și desfășurarea unor activități și evenimente educative care să genereze învățarea de cunoștințe, formarea de abilități și atitudini, demonstrarea deschiderii, flexibilității, toleranței față de valorile altora. Un astfel de demers a fost inițiat pentru un schimb de informații și de obișnuințe de lectură la gimnaziu. Pentru că autorii contemporani din Republica Moldova apar foarte puțin, spre deloc, în antologiile și istoriile literare din România, am inițiat un parteneriat între Școala Gimnazială nr.18, Galați și Gimnaziul "Tudor Strișcă" din Cimișlia, Republica Moldova, numit "Curge Prutul între țări române", proiect ce a vizat promovarea lecturii în rândul elevilor de gimnaziu și stimularea interesului pentru lectură prin alegerea unor texte ale autorilor contemporani de pe cele două maluri ale Prutului, acest dialog intercultural contribuind la dezvoltarea competenței de lectură. Proiectul a pus în oglindă teme majore ale literaturii din gimnaziu(locul, copilăria, familia, școala, creația, istoria, fantasticul), reflectate în paralela scriitorilor contemporani din România(Florin Bican, Simona Antonescu, Horia, Corcheș, Adina Popescu, Alex Moldovan, Simona Popescu, Ioana Nicolaie) și din Republica Moldova(Vasile Romanciuc, Nicolae Dabija, Aureliu Busuioc, Liliana Corobca, Tatiana Țibuleac, Ion Druță).

Așadar, dialogul intercultural contribuie la racordarea tinerilor la valorile și standardele educaționale europene, creează mecanisme de colaborare și promovează experiențe multiculturale.

Referințe

Angheluță, Sorin. Competențele interculturale și dialogul intercultural, disponibil la [Competențele interculturale și dialogul intercultural | EPALE \(europa.eu\)](http://www.epale.europa.eu)

ACROSS

www.across-journal.com

ISSN 2602-1463

Vol. 4 (2) 2021 Contemporary Challenges in Teaching Romanian as a Second Language

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0. International License

Lustig, Myron W. Competența interculturală: Comunicarea interpersonală între diferite culturi, apud Ramona Elena Pintilii, Formarea competenței interculturale, disponibil la [Microsoft Word - coperta 1.docx \(utgjiu.ro\)](#)

Goraș-Postică, Viorica. Competența interculturală, Chișinău, 2015, disponibil la [Instrumente de monitorizare RO.pdf \(cntm.md\)](#)

Duhlicher, Olga. Competența de educație interculturală, disponibil la [De la competența culturală la competența interculturală - LimbaRomana](#)